

תורת אביגדור

הגאון ר' אביגדור מילר זצ"ל

פרשת תרומה תשפ"ד

'תוכו כברו' - הִיָּה מלאכות!

תוכן

א' - הטעיה לא טבעית / א

ב' - עליה אל טבעית / ג

ג' - שלמות על טבעית / ו

שינהגו כך כלפי חוץ עד שהם יהפכו לכאלה באמת. הצורה שבה הם מתנהגים - זה מה שהם יהיו לבסוף".

"להפשיט את הצורה"

לפני שנמשיך, אני מוכרח לציין את דבריו של אחד מגדולי עולם שחי לפני שני דורות, שביאר לנו יסוד, המהווה הקדמה לנושא הזה. רבי שמחה זיסל זיו זיע"א, הסבא מקלם, לימד (עי' אור רש"ז בראשית מאמר לה) שכאשר אנחנו ניגשים ללמוד את התורה, עלינו "להפשיט את הצורה" - כלומר להסיר את המעטה החיצוני של הנושא, וללמוד את פנימיותו.

שוב - "להפשיט" - להסיר את החיצוניות, ולהבין את המהות הפנימית של הענין. זהו עיקרון שאנחנו מיישמים בהרבה דברים. לדוגמא, כשלומדים על מצות הקרבנות, מגמתנו צריכה להיות לחשוף את עניינם הפנימי של הקרבנות. כשלומדים את פרטי הלכות ציצית, עלינו להבין מה הציצית מלמדת אותנו. כשלומדים על פסח, על מצה ומרור, עלינו להקפיד לקלף את השכבה החיצונית ולהבין מה קורה מתחתיה. זה נקרא על "להפשיט את הצורה". במקום לדבר רק על החיצוניות של המצוה, עלינו לקלף את השכבות החיצוניות ולבדוק מה מלמדת אותנו פנימיותה של המצוה, להבין מהו ליבה של המצוה.

משכן ה' המה

והנה, אין ספק שלא נספיק, במסגרת זו, לקלף את השכבה החיצונית של כל חלקי המשכן השונים

א' - הטעיה לא טבעית

יעלזו חסידים

אני רוצה לפתוח בסיפור אמיתי. נכון לעכשיו מדובר בסיפור בלבד, אבל אני מקווה שעד סוף השיחה כולם יבינו אותו היטב.

היה פעם יהודי ששוחח עם האדמו"ר מליובאוויטש, כמדומני שהיה זה האדמו"ר רבי יוסף יצחק זצ"ל. האיש התלונן בפני הרב'ה וטען ש"החסידים שלך מטעים את כולם. הם מציגים את עצמם, בלבושם ובהתנהגותם, כצדיקים גדולים, אבל אני לא חושב שהם באמת צדיקים כל כך גדולים. אני מכיר כמה מהם, ואני סבור שמדובר בהטעיה".

ומה ענה רבי יוסף יצחק? "כתוב במשנה (פאה ח, ט), שאם אדם מרמה את הבריות על מנת לקבל צדקה - לדוגמא, הוא מנפח את בטנו כדי שייראה כאילו הוא סובל מחרפת רעב, או שהוא מכופף את ברכו כדי שייראה כאילו חסרה לו רגל אחת - אומרים לנו חז"ל שמי שעושה כן, מי שמתנהג בצורה 'מלאכותית' כלפי חוץ, מובטח לו ש'אינו מת מן הזקנה עד שיהיה כאחד מהם'. יום אחד הוא ייקלע לתאונה מחרידה ויאבד את רגלו, או שהוא ייקלע למקום בלי אוכל ויסבול חרפת רעב. כפי שמתנהגים כלפי חוץ כדי להטעות בני אדם, כך יהיה באמת בסוף".

"ולכן", סיים האדמו"ר. "הנח להם לתלמידי, לחסידי, להמשיך ולהציג את עצמם כצדיקים.

איך עושים את זה? כיצד יכול האדם לשנות את שכלו? התורה מגלה לנו כאן את התשובה לשאלה זו. צריך להתחיל לצפות אותו - לצקת עליו שכבות של זהב, מבית ומחוץ. ציפוי הזהב מבפנים פירושו שעלינו להיות אמיתיים, צריך שיהיו לנו רעיונות של אמת בליבנו. כל אדם צריך לצפות את פנימיות שכלו באמת של ערכי התורה ודעותיה. כשלומדים תורה ומוסר זה משנה את הפנימיות שלנו - וזהו הזהב הטהור. זה נקרא "מבית תצפנו".

עם זאת, אסור לנו להתעלם מהחיצוניות, מה"מחוץ תצפנו". הצורה שבה מתבטאים הרגשות והרעיונות שלנו כלפי חוץ - גם היא צריכה להיות זהב. עד כמה שמצווים אנו לצפות את פנימיות ליבנו בזהב טהור, התורה מלמדת אותנו כאן שהלב צריך להיות מצופה גם מבחוץ בזהב טהור. חיצוניות הלב צריכה להיות מצופה בהתנהגות מושלמת.

ומה קורה כשעושים כן? הארון האמצעי העשוי מעץ, שהוא חומר מתכלה מטבעו, מוגן כעת בזהב, ומעתה הוא יישמר לנצח. נשמת האדם, כשמצפים אותה מבית ומחוץ בזהב - הופכת למשהו נצחי.

הסוד הגדול

אולם יש כאן סוד, סוד המלמד אותנו מהי הדרך לצפות את הלב בזהב טהור. חז"ל אומרים (ראה רש"י שמות כה, יא) שכאשר בנו את ארון הברית, מתחילה ציפו את צידו החיצוני של הארון בזהב, ורק אחר כך ציפו את חלקו הפנימי. הארון היה מצופה מבפנים ומבחוץ, אבל יש כאן לימוד לגבי הסדר הנכון. הסדר הנכון הוא להתחיל בציפוי החיצוני.

כמובן שמה שחשוב מכל הוא מה שקורה בפנים. 'ה' יראָה לְלֵבָב - זה מה שה' מחפש, את הפנימיות, את פנימיות הלב. אך השאלה היא איך, איך משנים את הפנימיות? וזה מה שמלמדת אותנו התורה: תתחיל לצפות את החיצוניות שלך בזהב טהור. ובמילים אחרות: היה מלאכותי!

תוכו כברו או ברו כתוכו?

חכמינו ז"ל מלמדים אותנו כלל כיצד לחיות באופן הנכון, ואם נלמד את דבריהם נראה שהעצה שהם נותנים היא "לעולם יהא אדם תוכו כברו"

- זה מדי הרבה. אולם יש רעיון מעניין שחז"ל מלמדים אותנו בענין המשכן; חכמינו אומרים שהמשכן מכון נגד צורת גוף האדם.

המשכן כולו היה כמו גוף האדם. את גג המשכן כיסו עורות מיוחדים הדומים לעור המכסה את גופנו. קרשי המשכן דמו לצלעות שמעמידים את הגוף. היתה מחיצה בין ההיכל ובין קדש הקדשים, כפי שבגופנו קיימת סרעפת המבדילה בין חלקי הגוף.

ישנם פרטים רבים בצורת המשכן, ומכיון שכל אחד מהם מתייחס לחלק אחר של גוף האדם ואבריו, הרי שבכל אחד ואחד יש לימודים שאותם עלינו לחשוף. המנורה מסמלת יסודות גדולים, והשולחן מסמל יסודות אחרים. יש את מזבח הנחושת ומזבח הזהב, יחד עם כל הכלים והעבודות השייכים אליהם, וכל אחד מפרטים אלו מלמד אותנו לימודים חשובים.

אולם ישנו כלי אחד מבין כלי המשכן, המוזכר בפרשת השבוע, שאם נלמד אותו כראוי, הוא יחשוף בפנינו יסוד גדול בדרכי ההצלחה בחיים. אין לי ספק שהלימוד שעליו נדבר כאן אינו היחיד, אבל אין שאלה שזוהי דוגמא יקרת ערך ליסוד הזה, כיצד הפשטת צורתן של מצוות התורה, פותחת בפנינו תובנות חדשות בעבודת ה'.

מבית תצפנו

"וְעָשׂוּ אֲרוֹן עֲצֵי שִׁטִּים... וְצִפִּיתָ אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר, מִבֵּית וּמִחוּץ תִּצְפְּנוּ" (שמות כה, י-יא). כתוב בספרים שלב האדם - כלומר מהותו ונשמתו - מסומל על ידי ארון הברית. זה לא דברים שאני אומר, אלא כך מסבירים המפרשים. אלא שאני רוצה להוסיף משהו מראשי הדל; אולי יחד נפשיט קצת יותר את צורתה של מצוה זו.

כידוע, כולנו נולדנו עם נשמה. אולם נשמה זו אינה אותה נשמה שאותה מצפים מאיתנו להחזיר בסיום הזמן שניתן לנו בעולם הזה. מי שחוזר למי ששלח אותו לעולם הזה, עם אותה נשמה שעמה הוא נשלח לכאן, הוא כישלון. הפסוק מלמד אותנו אפוא שמוטלת עלינו עבודה רבה. עלינו לקחת את לב הבשר שלנו, את השכל שלנו, את הנשמה שלנו, ולצפות אותם בזהב טהור - מבפנים ומבחוץ.

טבעי. אילו היתה מתנהגת בטבעיות, היא היתה לוקחת את הקופסה עם השוקולדים ומטיחה אותה על ראשו של בעלה. אבל היא היתה חכמה מכדי להיות טבעית. אני בטוח שהיא עדיין כעסה עליו, אבל היא ידעה שלא משתלם להיות טבעיים. לא משתלם להיפרד.

כשסיפרתי את הסיפור הזה לפני כשנתיים, מישהו כתב לי מכתב: "למה היא לא תבעה אותו בבית משפט?! היא היתה צריכה להזמין משטרה!" מי שכתב את זה הוא אדם טבעי, הוא כישלון. האשה הלא טבעית הזו, זכתה בסוף להוביל את ילדיה ואת נכדיה לחופה, יחד עם בעלה.

ולכן, הדבר הראשון שעלינו לדעת הוא, שאל לנו לנהוג בטבעיות בעולם הזה. מי שיקשיב לעצה זו, יחסוך מעצמו הרבה צרות, הרבה כאב לב. גם מי שאינו מחפש לטהר את ליבו ולצפות את שכלו בזהב טהור, אל לו להיות טבעי. היו 'מלאכותיים'! היו 'לא טבעיים'! כך חייכם יהיו הרבה יותר מאושרים ומוצלחים!

ב' - עליה אל טבעית

שכבות של זהב

אבל לא זה הדבר החשוב ביותר. עלינו להבין את הנושא הזה, הנושא של 'לחיות באופן מלאכותי', במובן רחב וחשוב יותר. לא מדובר רק בדרך טובה להסתדר עם בני אדם להצליח בעולם הזה. גם זה נכון, אבל יש פה הרבה הרבה מעבר לכך, הרבה מעבר להצלחה בעולם הזה.

ציפוי הזהב של ארון הברית מלמד אותנו, שמי שמחפש להיות טוב באופן אמיתי ופנימי, חייב להתחיל באופן מעושה וחיצוני. אם אנחנו רוצים לעשות מעצמנו משהו בעולם הזה, לא נוכל להתנהג 'טבעי'. זהו לימוד גדול שאנחנו צריכים להחדיר לראש שלנו - מי שרוצה להיות אותנטי, להיות יהודי טוב, חייב להתחיל באופן מעושה.

הדרך לשנות את הפנימיות היא על ידי התנהגות לא טבעית ומעושה כלפי חוץ. צריך להתחיל עם יצירת שכבות של זהב טהור בחיצוניות הלב, וכך, לאט לאט, החיצוניות תשפיע על הפנימיות ותשנה אותה.

(מדרש לעולם פט"ז, ועי' יומא עב, ב) - צריך שהפנימיות שלנו תהיה שווה לחיצוניות.

אך השאלה היא, מדוע נקטו חז"ל בלשון זו - "תוכו כברו"? לכאורה היה להם לומר "ברו כתוכו" - החיצוניות צריכה להיות כמו הפנימיות. תעבוד על עצמך, תהיה צדיק ועבד ה', ואז, לאחר שתזכה להיות עובד ה' אמיתי ופנימי, אז תוכל לנהוג כך גם כלפי חוץ. אז תוכל לגלות את עצמך לעולם. אחרת אתה צבוע. אתה רוצה שכולם יחשבו שאתה צדיק, כשאתה עדיין אינך כזה?

אלא שהתשובה היא 'כן' מהדהד! כן, כן, בהחלט! חס ושלום שהאדם ישווה את חיצוניותו לפנימיותו. להראות כלפי חוץ את מה שמרגישים בפנים? חס ושלום!

כישלונות טבעיים

בני אדם חושבים שזו מעלה גדולה להיות 'טבעיים', להתנהג ב'טבעיות'. אבל הם טועים! רק מי שחי בצורה 'לא טבעית' - רק זה מה שמהפך את טבעו להיות טוב. זה הפירוש של המושג 'תוכו כברו' - לגרום לפנימיות ללכת בעקבות החיצוניות ה'לא טבעית'. ולכן, המשימה הראשונה היא להוציא מהראש את הטעות הזו. תשכחו מלהיות 'טבעיים'. להיות 'איך שאני' ו'טבעי' פירושו כישלון. למען האמת, כל אחד יכול להבחין בזה. כל אחד יכול לראות שאלו שחיים בטבעיות - חיהם הם כישלון. כל אחד יכול לראות איך התנהגות טבעית וחיים לא מוצלחים הולכים יד ביד. חשוב על אותו בן אדם שיושב בתחנת האוטובוס קבל עם ועדה ומתעסק בכללוקים שבחלקי גופו השונים לעין כל. טבעי לחלוטין!

הצלחות לא טבעיות

כעת הקשיבו לסיפור הבא. אני אספר לכם על אשה לא טבעית. בעלה של אשה זו סטר לה בפניה. הוא התנהג בטבעיות, הוא היה חמור פראי וטבעי. נורא ואיום! עוולה נוראה! אבל אז הוא הלך וקנה לה קופסת שוקולדים - תודו שמדובר בבקשת סליחה די קטנה - ונתן אותה לאשתו. הוא לא אמר דבר; הוא התבייש מכדי לומר משהו. הוא פשוט נתן לה את זה, וזהו.

אתם יודעים מה היא עשתה? הוא לקחה את זה! היא קיבלה את זה! היא עשתה מעשה מאוד לא

למושלים יותר ויותר. שלמות המידות שהוא נותן לעצמו, שווה הרבה יותר מההעלאה במשכורת שהחיידר נותן לו!

כך גם לגבי משרה של רבנות. משרת רב היא דבר נפלא, כי האדם הנושא בה חייב לנהוג בצורה טובה יותר מכפי שהוא באמת. אני מדבר מניסיון. זה עובד.

זהו הסוד שהתורה מלמדת אותנו בלומדנו את ארון הברית. הקב"ה רוצה שנשנה את עצמנו. כל תכליתנו ותפקידנו בחיים, כל הצלחתנו בחיינו, מבוססת על לשנות את עצמנו ואת מידותינו. והצורה לשנות את ה'מבית' היא באמצעות שינוי ה'מבחוץ'. גם אם לא מרגישים משהו בפנים - חייבים לנהוג כך כלפי חוץ. חייבים להיות מלאכותיים!

יש רבים שמופתעים מהדברים. זה צורם במיוחד לאוזן האמריקאית, כי פירושו של דבר הוא שלא באנו לעולם הזה כדי לחיות בטבעיות. אנחנו כאן כדי לחיות לא בטבעיות. וככל שנמהר להכניס את היסוד הזה לראש שלנו, כך נמהר להתחיל במסע לעבר השלמות. הצלחת האדם בעולם הזה הוא בחוסר הטבעיות שלו.

רבינו הגדול אמרה

הנושא הזה - 'להעמיד פנים' כאילו אנחנו טובים יותר מכפי שאנחנו באמת, הלא הוא היסוד הגדול שלמדנו מתורתו של רבינו הגדול - המסילת ישראלים (פרק ז). הזכרנו את היסוד הזה כאן כבר כמה וכמה פעמים, אבל זה אף פעם לא יותר מדי. היסוד הוא **שהחיצוניות מעוררת את הפנימיות**. מה שהאדם עושה כלפי חוץ, משפיע על **מציאותו** הפנימית. אם תתנהג כצדיק, אזי לאט לאט אתה תהפוך לכזה.

זהו היסוד הכלול בלהיות 'איש מלאכותי'. מי שרוצה להתקדם בחיים, חייב לקחת צעד קדימה מהמקום שבו הוא נמצא בפועל כעת. אם 'תהיה עצמך' - לא תגיע לשום מקום. אם אתה רוצה לגדול ולהתעלות, ולהגיע למקום גבוה יותר מהמקום שבו אתה נמצא כעת, עליך להתחיל להתנהג כאילו אתה כבר נמצא שם. זהו "תוכו כברו" - צפה את עצמך בציפוי של זהב מבחוץ,

חנווני מזהב

ניקח לדוגמא יהודי שעובד כחנווני, בעל צרכניה. הקונים נכנסים לחנותו כל היום כולו, ורבים מהם הם נודניקים גדולים. הם מרגיזים. אחת הלקוחות מגיעה כשבידיה קופסת סרדינים פתוחה. "זה לא הסוג שרציתי. קח את זה ותחזיר לי את הכסף".

מה יעשה החנווני המסכן עם קופסת סרדינים פתוחה? מדובר בהפסד. אתם יודעים מה הוא חושב לעצמו? מתחשק לו לנהוג בצורה טבעית, ולקחת את קופסת הסרדינים ולרוקן את תכולתה על ראשה! אבל הוא יודע שזו תהיה טעות גדולה. הוא חייב להתפרנס, וזה חלק מהחבילה. אז הוא לוקח את הקופסה ומשליך אותה לפח האשפה. הוא מחזיר ללקוחה את כספה ושותק.

הוא נוהג כל הזמן לומר "כן, כן". נשים מגיעות ומטרידות אותו עם תלונותיהן. אבל הוא ממשיך לחייך ומסכים לכל בקשה, כי הוא יודע שהן אלה שמחזיקות לו את החנות, והוא זקוק להן.

עליכם לדעת שבית העסק הזה אינו רק כלי לפרנסה בעולם הזה. כתוצאה מהתנהגותו, הוא מרוויח גם את לחמו בעולם הבא. כי ככל שהוא ממשיך להתנהג כך - באופן מלאכותי - כלפי חוץ, כך הדבר ישפיע עליו מבפנים. לאחר שנים על גבי שנים, הוא הופך לאדם סבלני. הוא הרגיל את עצמו להיות 'מענטש'. הוא קונה מידות טובות. הוא לומד לשתוק, הוא כובש את יצרו. הוא קונה שלמות.

רב זהב

לכן אני אומר שטוב לשמש כמלמד דרדקי. כל אחד יודע ש"לא הקפדן מלמד" (אבות ב, ה), כך שמלמד שחפץ לשמור על משרתו, ואולי אפילו לזכות להעלאה במשכורת, מקפיד להיות נחמד כלפי תלמידיו. הם בועטים אחד בשני מתחת לשולחן ועושים לו עוד כל מיני צרות, והוא היה רוצה מאוד לקחת רצועה ולהצליף בהם הצלפה הגונה; "או, זה היה יכול להיות טוב", כך הוא חושב לעצמו. אבל הוא לא יכול; הוא יאבד את מקור פרנסתו. אז הוא מחייך ומלטף את הלחי של תלמידו הקטן. הוא נוהג בסבלנות וקונה שלמות. בכל פעם שהוא נוהג בחוסר טבעיות, הוא הופך

אם תנהג כך יום אחרי יום, תפגוש אנשים ותאמר להם: "הו, אני כל כך שמח לראות אותך", למרות שאתה בכלל לא שמח לראות אותם, אבל אם תאמר את המילים הללו אלף פעמים, לאחר זמן מה, קצת מזה יכנס לך פנימה לראש. יתכן אפילו שיום אחד תהפוך לאוהב ישראל.

ותן ברכה

רוצים עוד משהו? זה כבר בונוס. זה מיועד עבור הרציניים מבינכם, אלו שלוקחים את הענין הזה ברצינות. כשאתה פוגש מישהו ברחוב והוא מברך אותך בברכת "שלום עליכם", אזי באופן טבעי אתה מחזיר לו "עליכם השלום". זה טבעי; אתה הרי לא תתעלם ממנו.

אבל אחרי שהוא סיים לדבר, אחרי שעזב את המקום, כעת תוכל להפוך למלאכותי ולומר עוד פעם "עליכם השלום" - אחרי שהוא כבר עזב. הוא כבר בכלל לא מקשיב לך. הוא לא שומע דבר. אבל אתה מוסיף לו עוד ברכת "עליכם השלום". מי שומע? רק הקב"ה. זה בהחלט לא טבעי. מלאכותי לחלוטין.

אתה באמת לא מתכוון לכך. הוא כבר עזב ואתה אומר שוב "עליכם השלום", כי אתה מעוניין שיהיה לו שלום בחייו. ואם אתה עדיין לא מעוניין, המשך לומר כך, כי בסוף אתה תהיה מעוניין.

"גוט שאבעס" פונה אליך מישהו. "גוט שאבעס" אתה עונה לו. זה טבעי. אבל כעת אתה רוצה להיות מלאכותי. הוא עוזב את המקום, ואתה אומר: "שתהנה מהצ'ולנט. שתהנה מסעודת השבת ושתישן גישמאק. שהכל יהיה רגוע ושלי אצלך בבית". תברך אותו שכל משפחתו תהיה בריאה. תגיד את המילים. כן! למרות שזה מזויף. אבל זה מזויף לחלוטין. אתה בכלל לא חושב כך. אבל תגיד את זה בכל זאת.

'להטעות' את האשה

למה שלא 'תטעה' את אשתך? זה דוקא רעיון טוב - להטעות את האשה; שתחשוב שאתה אדם טוב. את אבא ואמא שלך אתה לא יכול להטעות - הם יודעים בדיוק מי אתה, אבל את האשה תוכל להטעות. תעמיד פנים של אדם טוב. תחמיא לה, שארוחת הערב היתה טובה, שהיא אשה טובה, שאתה גאה בה, שאתה שמח בה. למרות שאתה

והמשך לשפוך עוד ועוד זהב מבחוץ עד שלאט לאט הפנימיות תימשך אחרי החיצוניות.

והנה, אחד התחומים שבהם האדם יכול להתקדם בצורה משמעותית ביותר בהתנהגות מלאכותית הוא בתחום של בין אדם לחבירו. מי ששואף לעשות מעצמו משהו, להיות אדם טוב ב'תוכו', הצעד הראשון הוא להיות טוב ב'ברו' - מבחוץ. ולמרות שהתנהגותך היא למעשה אחיזת עיניים - אתה יודע שזה לא אתה; אתה מזייף, אך מצוה לזייף.

כשמתעסקים עם בני אדם, עם האשה, עם הבעל, עם השכן או עם הבן אדם ברחוב, עם כל מי שמדברים אתו או מסתכלים עליו או מתעסקים אתו, המחשבה צריכה להיות: "אני רוצה שלבן אדם הזה תהיה דעה טובה כלפי. אני אעמיד פנים עד שאגיע למדרגה שבה אני מציג את עצמי". מי שיקח את המשימה הזו ברצינות - יגיע למדרגה זו. אני ערב שתגיעו לזה.

אהבה צבועה

תאר לעצמך שאתה יוצא מכאן הערב ורואה אדם שלא בדיוק חבר שלך. באופן טבעי, היית רוצה להתעלם ממנו. אבל אתה נזכר במה ששמעת בשיחה היום ואתה מחליט שאם כבר, למה שלא תנסה את זה, ואתה קורא בקול: "שלום עליכם בערל!" יתכן שבליבך אתה מתעב את האיש. טרם למדת כיצד לאהוב את רעך כמוך. עוד לא חשבת על כך. אבל כרגע זה לא משנה, כי הערב אתה מלאכותי, אז אתה אומר לו: "שלום עליכם, טוב לראות אותך!" "אוי", אתה חושב לעצמך, "זה מרגיש כל כך לא טבעי".

"אין דבר", אומר השי"ת, "אני גאה בך! סוף סוף התחלת. סוף סוף יצא ממך משהו". ולמרות שזה לא אמיתי - אתה נוהג כמו שחקן, אתה עושה הצגות - אף על פי כן, דע לך שהדברים יביאו לך תועלת מרובה.

אל תחשבו שאלו סתם דיבורים. דעו לכם שזו עבודת ה'! הקב"ה אומר: "אני מעניק לכם זכות ורשות לעשות כך". ברגע שהאדם יוצא לדרך זו, של להעמיד פני אדם טוב, מה יקרה לו? הוא יהפוך לאדם טוב. אין ספק שהוא יהפוך לטוב יותר כתוצאה מהתנהגות זו.

אני עומד כעת לגלות לכם סוד: צריך להיות 'מלאכותיים' גם כלפי ה'. אתם שומעים את החידוש הזה? מי שחפץ לצפות את פנימיות ליבו בזהב טהור, חייב להיות מלאכותי גם כלפי ה'.

יש הלכה בשולחן ערוך (או"ח סימן רלא), שכשאוכלים, צריך לאכול לשם שמים. אז הנה לנו אדם בעל תאבון בריא, שיושב על יד שולחן עמוס באוכל ואומר: "הריני אוכל לשם שמים". זה שקר. זה מאה אחוז שקר. אבל עליו לומר זאת אף על פי כן. "הריני אוכל את ה'פנקייק' הטעים הזה כדי להברות את הגוף כדי שאוכל לעבוד את ה'".

פירושו של דבר הוא שהאיש הזה הוא שקרן. הוא הרי אוכל כי הוא אוהב 'פנקייקס'. הוא רעב, והאוכל שלפניו מעורר תאבון. אבל הוא חכם. הוא מחנך את עצמו בכך שהוא אומר דברים שאינם נכונים.

מצות חינוך

מה יקרה אם הוא יאמר כך בכל יום; הוא רוצה לחנך את עצמו היטב, אז בכל יום הוא אומר כך. **בכל יום**. אגב, שאשתו לא תשמע שהוא אומר את זה, שלא תצחק עליו. אבל כשהיא נכנסת רגע למטבח, שיאמר את המילים. שיאמר את זה בפה: "הנני אוכל כדי להברות את הגוף כדי שאוכל לעבוד את ה'". שיאמר את זה שוב ושוב, ושוב ושוב. ושידע שהוא משיג משהו איתן, הישג אמיתי, כי לאט לאט, יום אחד, קצת 'לשם שמים' ייכנס גם לשכלו.

זהו כלל הנוגע לדברים רבים, ואפשר ליישם אותו במקרים רבים. מחר בבוקר תוכל אפילו לומר: "הנני מניח תפילין לשם שמים" - למרות שזה לא נכון. אתה בכלל לא חושב על כלום. אבל זה עתה התחלת. הנחת שכבה אחת של זהב על חיצוניות ליבך - אמנם זו שכבה דקה מאוד, אבל זו ההתחלה.

דוגמא נוספת: כשאתה רואה מזוזה. במזוזה כתוב 'וְאֶהְבֶּתְּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ'. צריך לדעת שאהבת ה' היא מצות עשה מן התורה. היא כתובה בהדיא, יותר מפעם אחת, וכל מוני המצוות מונים אותה כאחת מתרי"ג מצוות. משמעות הדבר היא, שעלינו ללמוד לאהוב את ה'. וזה לא קל. חייבים להודות שזה לא קל, כי לאהוב את מה שלא רואים

לא מרגיש כך - אתה לא שמח ולא גאה בה, תגיד את זה אף על פי כן. וגם היא צריכה לומר כך לבעלה. תגידי את זה. תגידי מילים. וככל שתגידי את זה יותר, כך ייטיב לכם. יום אחד אתם תרגישו כך גם בפנים.

ולחייך! תתאמנו על זה היום כשאתם חוזרים הביתה. תתאמנו על האשה או על מישהו שפוגשים בחדר מדרגות. תתאמנו על זה ברחוב. הנה מגיע לקראתך יהודי שמתגורר ברחוב שלך. האיש הזה בכלל לא מעניין אותך. אתה מחכה כבר להגיע הביתה כמה שיותר מהר, והאדם הזה אינו חשוב בעיניך כלל. אה! איזו הזדמנות יש לך כעת! הוא לא מעניין אותך, אבל כעת אתה עומד להתנהג בצורה מלאכותית. או ווה! אתה כבר בן אדם אחר.

זה מה שאומרת המשנה: "הוי מקבל את כל אדם בסבר פנים יפות". "כל אדם" פירושו **כל** אדם. אבל איך אפשר לנהוג כך עם כל אדם? לפעמים האיש הזה משעמם אותך. הוא נודניק שאוהב לדבר הרבה, ואתה כבר רוצה להתפטור ממנו.

אז איך אפשר לקבל כל אדם? התשובה היא 'פנים יפות' - לא צריך לקבל אותו עם הלב. עם הפנים - אפשר לחייך לכל אחד, גם אם אתה לא מרגיש את זה בלב. ואם תעשה את זה בתדירות גבוהה מספיק עם הפנים, אזי הד מסוים מזה ייכנס לרגשותיך הפנימיים.

אדם יכול לשנות את עצמו באמצעות הנהגה חיצונית. גם אתה לא כזה איש טוב, אבל כרגע, תתנהג כאילו היית כזה. נסה תמיד להיות מוערך בעיני בני אדם. אל תדאג מכך שאתה עושה את זה בשביל להשיג כבוד. אם אתה עושה את זה כדי לצפות את עצמך בזהב טהור, כדי שלבסוף גם הפנימיות שלך תהיה מצופה זהב, הרי שאין לך דבר טוב יותר מזה.

ג' - שלמות על טבעית

לשם שמים?

אני יכול לתת לכם עוד חמש מאות דוגמאות של אופנים שבהם יכול האדם להשתמש בחיצוניות כדי לעורר את הפנימיות. יש לי הרבה מה לומר בענין הזה, אבל אנחנו נעבור כעת לחלק חדש של הנושא הזה.

היום עברתי על יד חנות פירות. מחוץ לחנות היתה קופסא ענקית, מלאה באבטיחים. אבטיחים ענקיים! הם נראים כאילו הגיעו מאיזה מפעל, כאילו מדובר באבטיחים מלאכותיים. אבל לא, הם גדלו מעצמם. אבטיחים גדלים מעצמם. זה נס. פרי ענקי, שבתוכו בשר אדום ומתוק, בשר שנצבע באדום כדי שיהיה יפה, שיהיה יותר מושך ומעורר תאבון. ובפנים יש גרעינים, ובכל גרעין יש מיליון תכניות, שרטוטים המורים כיצד לייצר עוד שתילי אבטיח.

אדם שילמד את עצמו לעצור ולהתפעל, הוא אדם חכם. בננות צהובות! תפוזים יפייים! ענבים כחולים! ענבים ירוקים! ענבים אדומים! שזיפים! שזיפים אדומים! שזיפים כחולים! שזיפים סגולים! כל מיני סוגים של תפוחים! תפוחים טעימים להפליא! כל מיני פירות מתוקים ונפלאים - להסתכל ולהתפעל.

נכון, בהתחלה זה לא אמיתי. אתה בכלל לא מעוניין בכל הנושא הזה. כשאדם הראשון ראה את גן עדן, אזי היה "נִחְמַד הָעֵץ לְהִשְׁכִּיל" - הפרי היה רצוי אצלו, כי הוא הבין שהפרי יחכים וישכיל אותו. אבל אל תמתין לזה. למרות שכרגע אינך מחכים ומשכיל, תתחיל לומר את המילים: "הפירות הם כל כך מורכבים ומלאי חכמה". כמובן שכרגע אינך יודע שום דבר בנושא, ולכן עליך להיות מלאכותי. תאמר את המילים למרות שאתה לא באמת מעריך את הפירות: "כמה יפים פירותיך ה'! אני כל כך מתפעל מהפירות הללו. כמה הם יפים! תודה לך ה' שבראת בעולמך דברים כל כך יפים!" ולאט לאט, הדברים יתחילו להיכנס לך לראש; לאט לאט תלמד להעריך את הפירות.

בקשות של בריאות ועושר

פרט נוסף במחלקה הזו של 'בין אדם למקום מלאכותי' הוא מה שאמרו חז"ל "לעולם יבקש אדם רחמים שלא יחלה" (שבת לב, א). ברוך ה', אתה בריא כמו שור. אתה צעיר וחסון, ואתה בכלל לא חושב על מחלות. בכל זאת צריך להתפלל לה' על הבריאות. תמיד! "לעולם" פירושו גם אם אתה לא מתכוון לכך באמת. גם כשאתה צעיר וחזק, בקש רחמים מה' שלא תחלה.

ניקח לדוגמה בחור צעיר בן שש עשרה ששמע את השיחה הזו. הוא יוצא לרחוב ואומר: "ריבוננו

בעינינו - למרות שאנחנו מאמינים באמונה שלמה - זה דבר קשה ביותר.

לומדים לאהוב

כעת אתה עובר על יד המזוזה ומזכיר לעצמך: "כתוב במזוזה שעלי לאהוב את ה'. אמנם כעת עוד לא הגעתי לזה, אבל אולי כדאי לי לנסות את השיטה ששמעתי בשיחה של הרב מילר". עצור לרגע, ואם אף אחד לא שומע, אמור: "אני אוהב אותך ה'". שאף אחד לא ישמע. הם יחשבו שהשתגעתי. אבל תאמר את זה בכל זאת! "איך האב דיר ליב (אני אוהב אותך), ריבוננו של עולם". תגיד את זה כשאתה עובר על יד המזוזה. אף פעם לא עשית את זה? הרי במזוזה כתוב "וְאָהַבְתָּ!"

"אבל אני לא אוהב בדרגה הזו" - כך תטען. "אחרי שאלמד את עשרת השערים בספר חובות הלבבות, כשאגיע לשער האחרון, 'שער אהבת ה', אז אני אוכל לעשות כך. החובות הלבבות הוא כמו סולם שצריך לטפס עליו. כשאטפס בסולם - אם זה יקרה אי פעם - אז אגיע לשלב האחרון של הסולם. אז זה יהיה אמיתי!"

לא! אל תחכה! אל תחכה! מי יודע כמה זמן זה יקח? תתחיל ברגע זה ותאמר: "אני אוהב אותך ה'". אל תחשוב שלא נכון לעשות כך בגלל שזה לא טבעי. ברור שזה לא טבעי. אבל תאמר את המילים אף על פי כן. ותמשיך לומר אותם עוד ועוד, כמה שאתה יכול, וכך, לאט לאט אתה תשתנה. אתה תשתנה. זה מובטח.

פירותיך מתוקים

דוגמא נוספת של הנהגה לא טבעית ומלאכותית. בכל פעם שאתה רואה פרי - תפוז, בננה, ענב, אל תהיה טבעי. טבעי פירושו: "אני רוצה לאכול את זה, וזהו". לא. תהיה מלאכותי. תתפעל מהפרי. תעצור ותתפעל מזה. הקב"ה ברא את הפירות עם יופי מיוחד, לא רק כדי שיהיו מושכים, אלא בגלל שה' רוצה שתתבונן בפרי ותתפעל ממעשה ידיו של הקב"ה.

אנשים לא עושים את זה, ואם מישהו עושה את זה, כולם חושבים שזה מוגזם ולא אמיתי. ואני אומר: אין הכי נמי! זה מוגזם ולא אמיתי! אבל רק בהתחלה. אחר כך זה כבר לא יהיה כך.

מיהו עם הארץ זקן? אחד שלא לומד גמרא. הוא גם לא לומד מסילת ישרים. אדם זקן שרק עובד, וזהו. הוא עובד ואוכל. אולי הוא גם מתפלל, אבל הוא מתפלל כמו עם הארץ. הוא טבעי! "כל זמן שמזקינין, טפשות נתוספת בהן" - ככל שהעם הארץ נהיה יותר ויותר זקן, הוא נהיה יותר ויותר גרוע. הוא הופך ליותר ויותר טבעי. באופן טבעי - הופכים לבהמה. כל אדם שנוהג באופן טבעי הוא בהמה. אדם שינהג כאדם טבעי, יפסיד את כל הדברים הטובים של החיים. ומבין כל הדברים הטובים, מהו הדבר הטוב ביותר שאותו הוא יפסיד? היכולת לתקן, להתקדם, להתעלות. אדם כזה לעולם לא ישתפר.

על פי שני עדים

וכעת אנו שבים לסיפור שאיתו פתחנו את השיחה - הסיפור אודות חסידיו של הרב'ה רבי יוסף יצחק. ואני רוצה לספר לכם סיפור דומה, שאירע עם צדיק אחר.

פעם שאל מישהו את הסבא מסלבודקה זצ"ל: "האם אתה יודע שהתלמידים שלך מטעים אותך? הם נוהגים כמו 'בעלי מוסר' גדולים, כאילו כבר קנו דעות ומידות נעלות. הם מתנהגים כאילו כבר קנו מוסר, אבל למעשה הם מטעים אותך".

אך הסבא הגיב: "הם מנסים להטעות אותי. הם עסוקים כל כך להטעות אותי, אבל למעשה אני הוא זה שמטעה אותם. אני מטעה אותם, כי בסופו של דבר הם הופכים ל'בעלי מוסר' כפי שאני רוצה שהם יהיו".

נמצא ש"על פי שני עדים יקום דבר" - שני סיפורים, שני צדיקים שונים - יש לנו כאן עדות מהימנה שזו הדרך הנכונה. אף אחד לא הופך לצדיק באופן אוטומטי. תשכחו מזה. להיות צדיק מגיע רק כתוצאה מעבודה קשה. והקב"ה אומר: "תמשיך להטעות אותי - כמובן שאינך מטעה אותי, אבל תמשיך לעשות את הפעולות, ואתה כבר תראה מה יקרה לך. אתה כבר לא תהיה אותו האיש. יום אחד אתה תגלה שציפית לא רק את חיצוניות ליבך בזהב, אלא גם הפנים, ה'תוכו', גם הוא הפך כולו זהב טהור".

שבת שלום ומבורך !

של עולם, אנא, עזור שאמשיך להיות בריא". הוא עצמו סבור שהוא ימשיך להיות בריא לנצח נצחים, ולכל הפחות במאה שנים הקרובות. אבל שיאמר את זה אף על פי כן: "ריבונו של עולם, עזור לי להמשיך להיות בריא".

ככה צריך לעשות. "לעולם" - תמיד, לעולם ועד. צריך לבקש מה' תמיד: "שתהיה לנו רק בריאות!" שוב ושוב. וזה ישפיע על הפנימיות שלך. אתה תגדל באמונה ובטחון.

עוד דוגמא אחת: "לעולם יבקש אדם רחמים על מדה זו - שלא יבוא לידי עניות". כך אומרת הגמרא (שם קנא, ב וברש"י). זה דומה לציווי. צריך לבקש מה' שלא נהיה אף פעם עניים.

אנחנו אומרים את זה בכל יום בברכת המזון: "ונא אל תצריכנו ה' אלקינו לא לידי מתנת בשר ודם", אבל אף אחד לא חושב על המילים שהוא אומר. זה מאוד מלאכותי. לאבא שלך יש די והותר כסף, ובבית יש מספיק אוכל, ומעולם לא חשבת אפילו על המושג 'עוני'. אבל לא. גם העשיר הגדול, המיליונר, צריך לומר את המילים הללו. צריך לבקש מה' בכל יום, מספר פעמים ביום: "אנא ה', עזור לי, שלא אצטרך לבריות".

הדרך אל הגדולה

יש כאלה שבוודאי חושבים לעצמם: "בשביל מה הבאת אותנו לכאן, בשביל ללמד אותנו להיות צבועים? בשביל זה אתה מבזבז לנו את הזמן?" והתשובה היא כן. כל אחד חייב ללמוד כיצד להיות מלאכותי. הדרך אל הגדולה היא להיות אדם מלאכותי. אתה תהיה מלאכותי שוב ושוב, עוד פעם ועוד פעם, עד שתהפוך לאמיתי, לעבד ה' אמיתי. הקב"ה אומר: "תעשה את זה, תמשיך לעשות כך, ואתה כבר תראה מה יקרה לך. אתה כבר לא תהיה אותו בן אדם".

"תלמידי חכמים, כל זמן שמזקינין חכמה ניתוספת בהם" (שם קנב, א). מדוע? כי הם עובדים על עצמם תמיד לנהוג בצורה טובה, ולכן הם הופכים לטובים באמת. הם נוהגים תמיד כבני מעלה, והם הופכים לכאלו. לעומת זאת - "ועמי הארץ", מה קורה לעם הארץ זקן? הוא נהיה יותר ויותר גרוע.

יפיפה; תקדיש לזה זמן. לאחר שתלמד את התפוח, תלמד את הגרעינים שבתוכו. כל הלימודים הללו עושים רושם בשכלך. אבל אם בנוסף לכך תנגוס מהתפוח, ובעודך לועס את בשרו אתה ממשיך לחשוב, הרי שהתענוג שלך יגדל, ואתה תפיק הרבה יותר תועלת מלימוד הדעת שלמדת. זה כמו ספר הכתוב על גבי ביסקוויט משובת, וכך, בעודך מעיין בספר, אתה מכרסם את שולי העמודים. אין ספק שתהנה הרבה יותר מהלימוד הזה. זוהי א' גישמאקע סוגיא! זה לימוד מהנה.

זו הסיבה שהקב"ה ברא עבורנו את ההנאה, כי ההנאה מקלה עלינו את הלימודים הגדולים שעלינו ללמוד. זו התכלית של ההנאה.

זו כוונת חז"ל "כל שראת עינו ולא נהנה" - כלומר, הוא לא ניצל את ההנאה כדי להעצים את לימוד הדעת. זה לא אומר שכשעוברים על יד מאפיה, צריך להיכנס ולקנות את כל סוגי המאפים והעוגות המלאות בסוכר ושומן. אתה הרי לא תצליח לסיים אפילו עוגה אחת. היתכן אפוא שתיתן את הדין על כך שלא תטעם כל סוג של עוגה או שוקולד!?

אלא הכוונה היא שכשאתה עובר ברחוב ורואה עוגות יפיפיות ושוקולדים יפיפיים ופירות יפיפיים, צריך להסתכל עליהם ולהנות מהם. אין הכוונה שצריך לאכול מהם - צריך להנות מהם מספיק כדי להודות לקב"ה עליהם. מי שלא נהנה מהם ולא מעריך את מה שהקב"ה עושה עבור המין האנושי - כולל אתה, שהרי היית יכול לקנות את העוגות הללו אילו רצית - מחמיץ הזדמנות גדולה. על זה האדם עתיד ליתן דין וחשבון.

זהו שאומר דוד המלך "שִׁיחוּ בְּכָל נַפְלְאוֹתָיו" (תהילים קה, ב). יש לנו הרבה עבודה. צריך לדבר על הצבעים המרהיבים והטעמים המדהימים של הפירות. זה לא אומר שאתה צריך לטעום בעצמך מכל פרי ופרי, אבל אם לא תשתמש בהם כדי להפיק מהם איזושהי הנאה - הנאה המספיקה כדי לעורר אותך להודות לה' - הרי שאינך משתמש בעולם עבור תכליתו.

בואו נהיה מעשיים

קונים לב מזהב

ארון הברית מסמל את לב האדם, וחייבים לצפות אותו - מבפנים ומבחוץ. הדרך לעשות זאת היא להתחיל מבחוץ. זהו היסוד הגדול שמלמד אותנו המסילת ישרים: "החיצוניות מעוררת את הפנימיות". כדי לגדול, עלינו להפוך לאנשים 'מלאכותיים'.

השבוע נקצה בלי נדר כמה רגעים בכל בוקר כדי לתכנן שלוש פעולות מלאכותיות שנעשה היום. בין אם זה התבטאות מלאכותית של אהבה כלפי ה', כלפי עמו ישראל, או מחמאה מלאכותית לרעייתך. אולי תהיה זו הצהרה מלאכותית על כוונה 'לשם שמים' או תפילה מלאכותית על בריאות ועושר, או קריאת התפילות מלאכותית לנוכח מעשי ידיו של השי"ת. בכל יום נבחר שלוש פעולות מלאכותיות, יהיו אשר יהיו, בדרכנו לקניית לב מזהב.

שאלה:

מהו הביאור בדברי הגמרא (ירושלמי קידושין פ"ד הי"ב) "עתיד אדם ליתן דין וחשבון על כל שראת עינו ולא נהנה"?

תשובה:

הקב"ה נתן לנו את תופעות החיים במטרה שנפיק מהן תועלת. ולכן, אם אדם נהנה מהם - לדוגמא, אם תיקח את התפוח שעליו דיברנו, ואחרי שתלמד אותו, תחליט גם לטעום ממנו, אזי הלימוד שהתפוח לימד אותך יעשה רושם כפול על השכל שלך.

בתחילה אתה לומד את התפוח ומבחין שהוא עטוף בנייר עטיפה חסין מים, והוא אף צבוע בצבע